

Německá klasická filosofie I

Německý idealismus:

Johann Gottlieb Fichte

Friedrich Wilhelm Joseph Schelling

Dějinný kontext a charakteristika

- Jedná se o období **přelomu 18. a 19. století** a **1. poloviny 19. století**.
- Dochází ke krizi německého systému, probíhají **napoleonské války**, dochází k rozvoji **nacionalismu** (Herder – každý národ je sám sobě účelem)
- Z uměleckého hlediska se jedná o období **romantismu**, což se odráží i ve filosofii. Nejdůležitější osobnosti: **Goethe, Schiller, Herder**.
- Německá klasická filosofie přímo navazuje na dílo **Immanuela Kanta**.
- Stejně jako Kantova filosofie, i filosofie německých klasiků je intelektuálně **velmi náročná**.
- Dominantním směrem je **idealismus** (lidská mysl jako pořádací princip).
- Nejvýznamnější filosofové: **Fichte, Schelling, Hegel**.

Johann Gottlieb Fichte

- 1762–1814
- učitel, filosof, obdivovatel a kritik **Immanuela Kanta**
- vyzýval Němce k mravní obrodě
- měl podíl na založení berlínské univerzity (1810)
- díla: *Pokus o kritiku všeho zjevení*, *Řeči k německému národu*, spisy o **vědosloví**

Vědosloví

O pojmu vědosloví neboli takzvané filosofie, Základ všeobecného vědosloví (1794)

Filosofie je **vědou o vědách** a lze v ní zaujmout dva postoje:

- **dogmatismus** (materialismus a sensualismus) – naše představy jsou odvozeny z věcí samotných, okolní svět normálně existuje a my jej objektivně poznáváme,
- **idealismus** – věci jsou odvozeny z našich představ, okolní svět může být pouze produktem našeho vědomí.

„Filosofii si volíme takovou, jací sami jsme.“ Fichte se považoval za **idealistu**.

Otázka: Proč považoval Fichte materialismus za dogmatický směr?

Fichteho idealismus

Idealismus je podle Fichteho jediný důsledný systém. Z povahy věcí není možné vyvodit, jak je možné jejich vědomí. Proto je lepší **popisovat věci jako důsledek činnosti vědomí**, tedy jako naše **představy**.

Kant: Vnější realitu nemůžeme nikdy poznat jako **věc o sobě**, ale pouze jako **jev**.

Fichte: Neexistují ani věci o sobě – **vnější svět je celý produktem našeho vlastního vědomí!**

Fichteho idealismus

Na počátku filosofie stojí **čin**. **Já klade své vlastní bytí.**

Fichte odmítá Kantovy **věci o sobě** – odkud ale pochází naše zkušenost? Proč máme pocit, že se nás dotýká něco zvnějšku?

Zkušenost má pramen v **Já** a je dána tím, že **Já k sobě nevědomě vytváří ne-Já**, tedy celý vnější svět, aby nebylo samo a mohlo při své tvůrčí činnosti narážet na nějaký odpor. Tak je umožněna **práce a boj**.

Jiná Já a Fichteho etika

Pokud je svět pouze produktem mého vědomí, existují ostatní lidské bytosti? **Ano**. Existence ostatních lidí je dokonce **podmínkou mé individuality**. Fichte není solipsista!

Jak má člověk jednat? Existují dvě možnosti:

- **nechat se unášet ne-Já** – pasivní život, lenost, podle Fichteho **radikální zlo v člověku**,
- **usilovat o nezávislost**, překonávat ne-Já a jednat v souladu se svou podstatou. Člověk by měl očišťovat svůj život od vnějších věcí, je to jeho úkolem.

Politická filosofie

Fichteho lze považovat za **prvního německého socialistu**. „Pouze zaručí-li stát každému občanu cele jeho základní mravní právo žít z práce, kterou je v rámci společenství ochoten vykonávat, pouze tehdy je možné, aby mou svobodu nepopírala svoboda jiných a aby ústava státu měla plnou právní platnost.“

Lidskou práci má organizovat **stát**, ne konkurence. Kromě ekonomiky má stát zasahovat i do **kultury** a **výchovy**.

Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling

- 1775–1854
- studoval antiku a přírodovědu, stýkal se s ostatními německými idealisty a romantickými autory
- ve 23 letech se stal univerzitním profesorem
- nedokázal systematizovat svou filosofii, odvrátil se téměř od všech inspirativních zdrojů

Filosofie identity

Schelling ve svých myšlenkách překonává Fichteho idealismus, podle kterého je hmota odvozena od činnosti ducha.

Základem jeho filosofie je myšlenka **identity**, podle které **jsou příroda a duch dvěma stránkami téhož.**

(Otázka: Kteří myslitelé se k protikladům stavěli podobným způsobem?)

Příroda a duch

příroda	duch
byla původně duchem	je výtvořem přírody
není nikdy čistá a mrtvá, její podstatou je životní síla	není nikdy čistý, nemůže být bez spojení s hmotou
reálno a objektivno	ideálno a subjektivno
je nevědomou činností ducha	je sebeuvědomováním přírody
produktem je hmota	produktem jsou filosofie a dějiny

Umění

Podle Schellinga je umění **dokonalým vyjevením přírody i ducha** – jedná se o produkt vědomé činnosti ducha a zároveň nevědomé činnosti přírody.

„Umění je pro filosofa právě proto tím nejvyšším, protože mu takříkajíc otvírá svatyni, kde ve věčném a původním sjednocení jakoby jedním plamenem plane to, co je v přírodě a dějinách odděleno.“

Literatura a zdroje

- Coreth, E. a kol. *Filosofie 19. století*. Olomouc: 2003.
- Störig, H. J. *Malé dějiny filosofie*. Kostelní Vydří: 2007.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Johann_Gottlieb_Fichte#mediaviewer/File:Johann_Gottlieb_Fichte.jpg
- http://en.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Wilhelm_Joseph_Schelling#mediaviewer/File:Nb_pinacoteca_stieler_friedrich_wilhelm_joseph_von_schelling.jpg

Děkuji za pozornost.

Autor materiálu: Mgr. Michal Ledwoń

